

ORATIO
DE ANNO JU-
BILÆO EVAN-
GELICO PRIMO
HABITA

à

M. Simone Rettero Scholæ
Nördlingensis Rectore

Pridie Nonar. Novembr: Anno
τῆς μεταστροφῆς M DC XVII.

NORIBERGÆ
Typis exscribebat Abrahamus
Wagenmannus.
M DC XIX.

VIRIS
AMPLISSIMIS, CON-
SULTISSIMIS ET PRUDEN-
TISSIMIS

INCLYTÆ REIPVB:
NÖRDLINGENSIS

DD. CONSULIBUS ET
SENATORIBUS

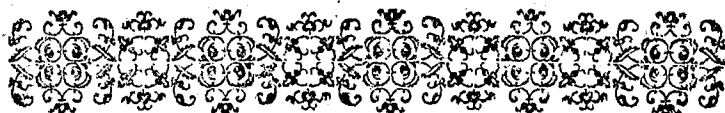
Viris usu rerum & judicij dexteri-
tate spectatissimis

*Patronis suis debitâ observantiâ
colendis*

D. D. D.

M. Simon Retterus Scholæ
Nördlingensis Rector.

ORATIO DE ANNO 7V-
BILÆO CHRISTIANO
M DC XVII.

COGITANTI mihi, Magnifici,
Amplissimi, Reverendâ dignitate, Pru-
dentiâ, Eruditione ac virtutum orna-
mentis Clarissimi & Præstantissimi Vi-
ri, Domini & Fautores mei, quotquot
adeſtis, æternum colendi, ac Tu, ſtudioſa juventus; Co-
gitanti, inquam mihi de moderno Eccleſiæ Chriſtianæ
ſtatu, ac temporum viciffitudine : occurrit tempus ex-
optatiſſimum atq; deſideratiſſimum, annus nimirum
ſecularis Evangelicus primus, quem paſſim ab ortho-
doxis Eccleſijs, magnâ cum ſolennitate, non ſine ratio-
ne graviſſimâ celebrari deprehendo. Nam ab hinc cen-
tum annos, Clementiſſimus DEUS, per fidelem ſervum
ſuum MARTINUM LUTHERUM, *οὐκ ἐν λόγῳ*,
quem Spiritu ſuo Sancto & virtute ex alto ad hoc ne-
gotium armaverat, Pontificatum Romanum omnibus
hominibus maximis - minimis formidabilem, famâ à
ſeptentrione turbare, *Dan : 11.* & gladio Spiritus, id eſt,
verbo DEI, quovis ancipiti gladio penetrantior con-
fodere ac proſternere, & faciem lucidiſſimam verbi ſui
Orbi Chriſtiano in tenebris & umbrâ mortis ſedenti,
allucere cœpit. In hujus rei memoriam non immeritò

omnes Ecclesiæ Evangelicæ magnâ cum solennitate & festiuitate, ab omnibus membris suis diem hunc celebrari indixerunt. Proinde cum superioribus diebus ab Amplissimo urbis hujus Imperialis celeberrimæ Senatu, dicendi partes mihi demandatæ sint, cujus voluntati & mandato morem me gerere, ipsa rei æquitas non suadere tantum sed imperare videtur, quippe cui, ceu Magistratui meo benignissimo, quicquid est in me doctrinæ, quicquid ingenij,

Quod per quàm spatij natura coërcuit artē,

Ut Poëta loquitur, imò me ipsum debere agnoscere, & verò tenuitatis meæ probè mihi conscius, cuivis alij quàm mihi ex hoc loco ad vos dicendi partes demandatas esse malim; Voluntati tamen ejus parere, quàm oneri huic, cui impari me lubenter fateor, succumbere, satius esse duxi. Utinam verò Oratione commodâ meæ pollicitationi, & vestræ expectationi satisfacere tam possem quàm vellem, magnum profectò aliquid mihi præstitisse viderer. Cùm enim confessus vestri auctoritatem, quæ etiam tacita loquitur, nihil huc, nisi perfectum ingenio, elaboratum industria, gravitate præstans, afferri debere considero, terrore correptus deficio, & quod eloquentissimis viris, Platoni apud Areopagitas, Theophrasto apud Alexandrum Magnum, & Heraclito accidisse legimus; penè obmutesco, ac valdè vereor, ut vestris eruditis, tersis ac politis aurbus sufficere ac digna proferre possim. Erigor tamen iterum, de vestrâ singulari humanitate & benevolentia spe conceptâ, & magnâ quadam approbandæ vobis, sin minus eruditionis, at certè voluntatis meæ cupiditate.

Qua-

Quapropter de Festo Jubilæo Evangelico, cur illud indictū sit, quomodo lux Evangelij in Papatu sub medio quasi absconsa, & per quem orbi rursus affulserit, paucis aliquid disseram, & quæ de illo scire nostra refert, omnibus conspiciendum quasi in tabellâ offeram. Ut autem, Magnifici, Amplissimi, Reverendi & Doctissimi Viri, mihi Scholastico magis quam oratorio more *σύντομος καὶ λόγων εὐμορφίας* dicenti, auribus animisq; benignis adesse velitis; non tam pro consuetudine rogandi, quam quod necessarium ita esse judicem, rogo & obtestor. **D E U S** Opt; Max; Spiritus Sancti afflatu penitiores animorum nostrorum removeat recessus, linguasq; gubernet, ut ipsi grata, Ecclesiæ fructuosa, nobis salutaria dicamus & faciamus.

Principiò Jubilæus, Annus olim apud Israëlitas, ceteris ad politiam spectans ad Politicos referebatur, de quo expressum **D E I** mandatum extat *Levítico 25.* ut & de anno Sabbatario, de quo utroq; breviter hæc habete: Septimus quisq; annus divina institutione erat Sabbatarius, quo nec colere agros, aut vineas licebat, & instituebatur ad memoriam quietis divinæ, à creatione sex diebus peractâ. Jubilæus autem dicebatur quinquagesimus quisq; hoc est, post septem annorum, hebdomadas circumactas recurrens annus. Vocabatur & annus remissionis, quod eo possessiones venditæ ad priores Dominos redirent. Quæ consuetudo ad conservationem illius honestæ Politicæ admodum facere visâ fuit, quia & prodigis frenos injiciebat, ne temerè sua profunderent; & ad egestatem redacti, bona sua alijs vendere necessum haberent; & avari minus emebant, quia fundos aliquando reddere prioribus Do-

minis cogeantur. Hoc modo igitur & mutationes & venditiones Deus restrinxit.

Hæc fuit ratio anni Iubilæi in veteri Testamento: Audite jam ejus originem & mutationem in N. Testamento. Pontifex Romanus Bonifacius VIII. circa annum Christi 1300. ex superstitione & avaritia ad illius anni Iubilæi judæici similitudinem centesimum, quenq; annum ut Iubilæum celebrandum, per inanem & impiam *κακοζήλιαν* instituit, hæc cum largissima indulgentia, ut qui seculari illo anno Romam Basilicam Petri & Pauli videret, plenissimam omnium suorum consequeretur veniam peccatorum. Dignum verò exordium Pontificij Iubilæi, tali auctore, de quo ipsi Pontificij scribunt, quod intraverit ut vulpes, regnârit ut Lupus, vel Leo, mortuus sit ut Canis, referente Carolo Sigonio, antiquitatis scriptore gravissimo. Sed videte, quàm varias, quo ad temporis periodum, indictio anni Iubilæi à Pontificibus passa sit mutationes.

Bonifacius iste centesimum, ut audivimus, Iubilææ festivitati annum præfinivit, is verò numerus annorum deinceps à Clemente VI. Pontifice decurtatus, & quinquagesimus annus Iubilææ festivitati deputatus est, anno Christi 1350. Postea verò indies superstitione atq; avaritia invalescente, Gregorius XI. quinquagesimum expectare nolens, trigesimum indixit annum; Donec tandem Paulus II. ab hinc annis centum & amplius, viciesimum quintum celebrari voluit, quod hominis ætas ad annum quinquagesimum ægrè se extendat, simule tiam ut per nundinationes indulgentiarum pecuniæ largior Clero Romano esset proventus. Quam etiam ob causam à Julio II. ad decimum usq; annum Iubilæus

læus reductus fuit. Hæc est impostura, impietas & avaritia Pontificum Romanorum.

Sed ut missum faciamus Iubilæum Pontificium, & è diverticulo, quod aiunt, in viam, & ad propositum redeamus. Dicitur est Iubilæus à יוֹבֵל quod eum Levitæ, ut legimus *Levit. 25.* per tubas arietinas, quæ dicuntur Hebræis יוֹבֵל convocado populo indicere, unde illud est *Josue 6.* septimo die Sacerdotes tollent septem buccinas quarum usus est in Iubilæo.

Hunc annum Iubilæum Mosæicum, & rationem ejus, si ad tempus Novi Testamenti, quo primus illius Præco, Iohannes Baptista, Christum agnum DEI, tollentem peccata mundi, tubâ Evangelicâ, seu in festo quodam Expiationis, proclamavit, si, inquam, ad tempus N. Testamenti accomodemus; reperiemus, nos populum Novi fæderis non minus annum Iubilæum & remissionis habere, quàm populum V. Testamenti, & eum talem tantumq; , qui V. Testamenti Iubilæo non modò comparari, sed longè præferri debeat, tantum quidem, quantum substantiam atq; corpus alicujus rei, umbrâ & figurâ ejus præstare scimus. In Moise enim fuerunt typi & umbræ bonorum futurorum; Veritas autem & gratia per Christum facta est. Verum audire lubet utriusq; temporis atq; Iubilæi comparationem; Iubilæus Mosæicus uni tantum populo & terræ serviebat: Christi verò Iubilæus omnibus per totum, orbem linguis & nationibus annuntiatur & servit, uti dicitur: ex Syon exhibit Lex. Item: In omnem terram exivit sonus eorum.

II. In Israëlitarum Iubilæo pristinæ libertati restituebantur servi; in Christi Iubilæo vera est libertas *Johann.*

han: 8. Si vos filios liberos fecerit, verè liberi eritis.

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas, inquit Apostolorum Coryphæus. Nam Christus nos liberavit ab actore durissimo, quemadmodum scriptum extat; scriptum ejus conteres; liberavit nos quoq; à lege, quæ perfectam obedientiam à nobis exigit, sicut Paulus *Roman: 8. scribit*: Quis DEI electos accuset? DEUS est qui absolvit. Quis est qui damnet? Christus est qui mortuus est, vel potius qui resurrexit, qui etiam est ad DEI dextram, & pro nobis supplicat.

III. In Iubilæo Mosaico omnia erant communia, quæ nascebantur & proveniebant è terra; in illo autem Christi Iubilæo omnia Christi beneficia sunt communia, nec quisquam excluditur, nec Iudæus, neq; Græcus sed omnes unum sunt, & ex æquo illa participant.

IV. In Israëlitarum Iubilæo singuli ad pristinas possessiones redibant; nos verò per Christum restituimur in sedes Paradisi, & regnum cœleste, ex quo per peccatum eramus ejecti. Ita quies illa & restitutio in pristinum statum omnium bonorum fuit imago futuræ vitæ, in qua erit summa quies & liberatio ex omnibus ærumnis atq; molestiis, omnia tunc restituentur in integrum: unde Petrus *Actor: 3.* diem adventus Filij DEI, diem restaurationis omnium vocat. Hæc est comparatio Iubilæi Mosaici cum tempore N. Testamenti, quo nos Christiani, non quinquagesimo quoq; redeunte anno, ut Iudæi, sed indies & semper habemus & celebramus annum Iubilæum, & quotidie credentes in Christum, seriamq; poenitentiam agentes, plenam peccatorum remissionem singulis diebus consequimur.

Longè alia ratione autem, aliq; sine superiori sculo,

culo, anno nimirum millesimo quingentesimo decimo septimo Pontifex Romanus Annum Iubilæum celebrandū edixit. Circumferebantur venales indulgentiæ à Tecelio monacho Dominicanæ familiæ impudentissimo Sycophanta, cujus impijs, & quibus promittebat omnibus qui pecuniam numerarent, remissionem omnium peccatorum plenariam, & animarum ex purgatorio liberationem, nefarijs conatibus provocatus Doctor Lutherus, piæ memoriæ, Zelo pietatis ardens, edidit propositiones de indulgentijs, quas publicè ad valvas templi, quod arci Wittebergenfi contiguum est, affixit pridie Festi omnium Sanctorum prædicti Anni 1517. Hic Tecelius nihil sui dissimilis, ac sperans, se etiam gratiam apud Romanum Pontificem initurum esse, suum Senatum convocat, Monachos aliquot & Theologos sua sophistica haut leviter tinctos, hos scribere atq; edere confutationem thesium Lutheranarum jubet. Ipse autem ubiq; locorum vociferatur, Lutherum hæreticum, & igni perdendum esse. Propositiones etiam illius atq; concionem de indulgentijs publicè conijcit in flammam ceu hæreticas, & igne cum autore earum exurendas; Sed nihil his motus Lutherus, tamen ipsius impijs conatibus acriter resistit, ejusq; furorem magno Spiritus impetu repressit; verenda Babylonis Thaidis ex verbo DEI detexit, atq; ita excussis tenebris claram Evangelij lucem accendit.

Hic LUTHERUS noster natus est Islebij in veteri & celeberrima inclytorum Comitum Mansfeldensium ditone, decimo die Novembris, nocte, post horam undecimam Anno Christi millesimo quadringentesimo octogesimo tertio, ac nomen Martini in sacro Baptismatis

matris fonte fortitus est, eò quod dies sequens Divo Martino sacer dicatus esset. Patrem habuit Iohannem Lutherum virum propter candorem atq; integritatem omnibus bonis viris charissimum; Matrem verò Margaretam, fæminam præter cæteras virtutes, pudicitia, timore DEI, & invocatione Numinis Divini insignem, quam cæteræ mulieres tanquam exemplar virtutum intuebantur. Postquàm per ætatem doctrinæ capax fuit, à parètib; ad agnitionem & timorem DEI, & aliarum virtutum officia, & ad bonarum literarum studia domesticâ institutione diligenter assuefactus est. Ingressus annum decimum quartum Magdeburgum, uberioris ingenij cultus gratia, missus fuit. Inde in Scholam Ilnacensem, ut rectius disceret præcepta Grammatices. In eam autem urbem missus est, quod Mater ijs in locis honestâ familiâ natâ erat. Cumq; vis ingenij esset acris, commilitones suos in progressu literarum longopost se intervallo reliquit. Flagrans autem indies majore cupiditate discendi, ad Academiam, tanquam fontem omnium doctrinarum animum adiecit, atq; Erphordiam se confert: ibi Anno 1504. gradum Magisterij Philosophici summa cum laude & admiratione adeptus, de consilio propinquorum Iuris studium inchoat: Verùm paulò post ex singulari devotione ingressus est Collegium Monachorum Augustinianorû, quod est Erphordiæ; ibidem regulam ordinis sui jejundando, orando, legendo, strictè observavit, ea spe fretus, se inde vitam æternam consecuturum esse. Non igitur Paupertas, sed studium Religionis atq; pietatis in id vitæ genus illum induxit. Anno 1508 consilio & suasu Reverendi viri Staupitij, Wittebergam ad professionem

nem Theologicam vocatur, qua in urbe inter quotidiana disputationum Academicarum & concionum exercitia magis magisque ejus ingenium elucere coepit. Postea anno ætatis vicesimo sexto Romam missus est ob controversias inter Monachos sui ordinis exortas; cernens autem urbem è longinquo, in genua procidit, ut ipse fassus est, ac sublati in cœlum manibus dixit: SALVE SANCTA ROMA: verum mox in ea deprehendit detestandam prophanitatem, execrandam idolomaniam, atque vitam sodomiticam Papæ, & Cardinalium impurissimorum. Si tùm temporis Papa scivisset, quæ LUTHERUS, vel potius DEUS per LUTHERUM perfecturus esset, nunquam ipsi procul dubio in Germaniam redeunti potestatem fecisset. Romam reversus eodem anno, Illustrissimi & Sapientissimi Ducis & Electoris Saxonie Friderici mandato supremum in Theologia gradum adeptus, & Doctor Theologiæ renunciatus est. Ipse alicubi fatetur, sibi admodum recusanti, seriò demantasse Staupitiũ, ut hoc gradu ornari separeretur, multa enim in Ecclesia expedienda jam essent negotia, ad quæ DEUS illius operanti velit, cujus verbis ita eventus respondit.

Annò enim Christi 1517. Tecelij Papalibus diplomatis, quæ remissionem, sive ut ipsi loqui amant, indulgentiam peccatorum venum exponebant, masculè sese opposuit, illaque ex verbo DEI solidè refutavit, conscriptis thesibus de indulgentijs, iisque Tecelij fraudibus & imposturis oppositis. Sed diligenter causam perpendite, quare LUTHERUS Tecelij istius conatibus sese ita opposuerit, ne vel ex odio in Tezelium, vel animi levitate factum esse cogitare quis possit. Causa fuit omni-

nò gravissima & sanctissima. Nam non erubuit Mo-
nachus ille impudentissimus dicere, se diplomatis suis à
Pontifice datis, plures animas ex orco liberasse, quam
D. Petrum universo suo Evangelio, istis diplomatis suis
homines adeò certos reddi de salute sua, ut de ea nihil
planè dubitare possint aut debeant, imò nullum posse
admitti tam enorme scelus, quod illius diplomatis be-
neficio non possit condonari, omnes etiam defuncto-
rum animas, quæ erucien- tur in purgatorio, simul ac nu-
mulus in arculam sit iniectus, solutas pænis in cœlum è
vestigio subvolare; imò, quod cogitare anim⁹ perhor-
rescit, si quis Sanctam Mariam violasset, sceleris tamen
istius gratiam per venales suas indulgentias se facere
posse. Hisce & similibus execrandis sermonibus Ponti-
ficio fastu & flatu prolatis, multi homines in errorem
abripiebantur. Quare LUTHERUS, tanquam verus
Christianorum Doctor ratus, diutius sibi non esse tacē-
dum, disputationem oppositam indulgentijs Pontificijs
evulgavit, quæ in universum ferè Pontificatum graviter
invectus est. Hac disputatione futuræ reformationis
prima q. fundamenta jacta sunt, & ab eo tempore Lux
Evangelij per DEI misericordiam ineffabilem è tene-
bris iterum elucere cepit. Exordium quidem erat nul-
lius ferè momenti, nec credibile videbatur unicum ho-
minem tale quippiam effecturum esse. Unde Alber-
tus Cranzius vir doctissimus, cum positiones Lutheri
contra indulgentias vidisset, dixisse fertur; O miserri-
me frater quid tentas? Profers quidem veritatem, nihil
autem efficies: quare in cubiculum tuum, mi Marti-
ne, te conferens, ora illud Regij Psaltæ; Miserere mei
DEUS. Neq; enim existimabat fieri posse ut unicuique hic
homo

homo Papatum everfurus effet. Hic ita geftis Augu-
ftam Vindelicorum ad Comititia ab Imperatore Maxi-
miliano celebrata, evocatur ad Thomam Caietanum
Pontificis legatum, qui illi tres ſyllabas legendas & ſcri-
bendas propoſuit, nimirum Re-vo-co; ad quæ LUTHE-
RUS, ſe nullius erroris, quem revocare debeat, ſibi con-
ſcium eſſe, quin potius ipſam verbi divini veritatem,
cōſtanter ſe propugnaturum, atq; exilium, ignem, nec
non quidvis ſubiturum; quàm revocaturum eſſe re-
ſpondit. Wittebergam rediens, Anno 1521. Convoca-
ta omni juventute ſcholastica, magna doctorum viro-
rum multitudine comitante, jū Pontificium, oſtenſis
impijs, quæ in eo continentur decretis, & nuper evul-
garum Pontificis decretum, Zelo divino extra portam
palām exurit, unde multi ad Evangelicam religionem
ſe convertendi, & Papatui valedicendi occaſionem,
ſumſere. Poſtea ab Imperatore CAROLO Quinto LU-
THERUS Wormariam ad comitia per caduceatorem,
ad dicendum cauſam vocatus eſt, utq; illi tutò ire redire
liceret, publicam fidem, ſive ut hodiè loqui ſolemus,
ſalvum conductum accepit; cumq; haud procul urbe
abeſſet, pleriq; dehortabantur eum ne urbem ingrede-
retur., eo quod ipſius nuper eſſent exuſti libri; quo
quidem præjudicio ſatis conſtet ipſum eſſe damnatum,
& ſi ingrederetur, in ſummo futurum discrimine. Ve-
rùm ipſe magno quodam animi robore periculum o-
mne contemſit, & terrorem, ſi quis ſit, à Sathana ſibi
dixit incuti, qui confeſſione hac veritatis, regnum ſu-
um labefactari ægrè ferat. Quare læto atq; imperter-
rito animo in hæc erupit verba: vocatus venio, vocatus
etiam ingrediar urbem in nomine Domini noſtri IESU

CHRISTI, etiam si scirem, tot diabolos mihi oppositos esse, quot regulæ sunt in testis ædium totius urbis. Ingressus itaq; Wormatiam, coram Cæsare ac frequenti Principum concilio se sistit, & quæ sibi proponebantur, attentè audit, primò, an libros à se scriptos pro suis agnoscat? deinde, an retractare illos, an verò tueri velit? Ad alteram quæstionē, an libros à se scriptos pro suis agnoscat, pro suis se agnoscere respondet. Ad alteram autem quæstionem, an propugnare velit ea quæ scripsit, quandoquidem res maximi sit momenti, deliberandi spatium petit. Pleriq; putabant, eum quod moram istam peteret, non fore constantem. Sequenti die his verbis respondit: nisi scripturæ testimonijs, vel evidenti ratione, convictus fuero, non possum quicquam eorum, quæ scripsi, revocare: convictus verò, omnes meos libros cremandos dabo.

Cum verò nullus Pontificiorum tunc temporis in urbe Vangionum congregatorū ex sacris literis ipsum erroris convincere ullo modo posset, ideò revocare noluit, sed in hanc vocem erupit: Hic sum, aliter non possum, Deus me juvet, Amen. His ita gestis, Cæsar illum proferibit, ut autorem schismatis, ut manifestum ac pertinacem hæreticum, mandat etiam omnibus, ut talem agnoscant, non lare excipiant, aut necessaria ad victum subministrent, gravi denunciata poenâ secus facientibus. Sed curâ Sapientissimi ac Pientissimi Electoris Saxoniae in itinere interceptus, & in arce Warteburgensi custoditus est. Quemadmodum verò Lutherus, divini verbi doctrinam ore, atq; constanti confessione promovit: ita etiam scriptis in publicum editis propagavit. Reversus enim Anno 1523. Wittebergam, Novum

Novum Testamentum, & quinque libros Moſi in vernaculam linguam tranſtulit. Anno 1525. multas in Pſalmos interpretationes ſcripſit, conſolationis atque doctrinæ plenas, cantilenas etiam germanicas, quibus adhuc in noſtris Eccleſiis utimur, ut nihil jam dicam de libris polemicis, commentarijs in ſcripta V. & N. Teſtamenti, item & didacticis magno numero ab ipſo ſcriptis. Sed veniamus jam ad tempus illud auguſtiſſimum, comitia, inquam, Auguſtæ Vindelicorum à Carolo Imperatore Anno 1530. celebrata, in quibus ordines proteſtantiũ Principium & Theologorum invictiſſimo Imperatori CAROLO V. obtulerunt fidei ſuæ Symbolum, quod poſtea à loco, in quo exhibitum erat, Auguſtana Confeſſio dicta eſt. Quàm ſolennia & celebratiſſima autem, tam difficilia atque periculofa fuerunt comitiolorum iſtorum Imperialium tempora ordinibus Imperij Evangelicis, LUTHERI doctrinam conſitentibus; nam publicè in confeſſu Procerum Imperij audiatæ ſunt voces Imperatoris, ſacraſiſſimam ſuam Majeſtatem devinctam eſſe Romanæ Eccleſiæ, cujus permanere etiam velleret deſenſor. Voces etiam profanorum aliquot Principum audiatæ fuerunt; ſe, ſi loco Cæſaris eſſent, refutationem Confeſſionis conſcripturos eſſe rubricæ ſanguinis deſluentis de cervicibus Lutheranorum. Septemvir Saxo petens ditionum ſuarum, pro more, confirmationem, auſterum hoc tulit reſponſum; Imperatoriam Majeſtatem ipſi, niſi prius hæreſin Lutheranam ejuraſſet, feudum ferre & confirmare non poſſe. Hæc ita à Luthero uſque ad annum 30. geſta ſunt. Ab illo tempore Lutherus noſter non deſtitit Eccleſiæ Evangelicæ ſcribendo & docendo publicè privatimque prodeſſe, ſed

fidelem

fidelem operam navare usq; ad exitum vitæ beatissimum. Evocatus est autem electum illud DEI organum, & Magnus Germaniæ Vates, coelestisq; doctrinæ repurgator heroicus, ex hac misera & calamitosa in coelestem vitam, ad æterna gaudia ipsi cum omnibus electis perfruenda, Islebij in Patria sua 13. Februarij, Anni 1546. ubi cum coelesti Patre Spiritum suum commendasset, in verâ fide ac certâ fiduciâ in Christum Iesum Mediatorem ac Redemptorem nostrum unicum dormienti similis ex mundo hoc immundo discessit, placidè sanè, & nullo cum corporis, qui quidem animadverti posset, cruciatu. Sic ergò mortuus est in patriâ suâ, quam à multis annis non viderat, maximo cum gemitu, non tantum popularium suorum, sed etiam omnium Evangelicæ religioni addictorum. Mansfeldij quidem cupiebant eum suis in finibus, quod illinc originem haberet, sepeliri, sed jussu Principis Electoris Wittebergam honorificè delatus, & quinto die post in templo arcis reconditus est. Attigit annum sexagesimum tertium Climactericum, qui annus multis magnis & præclaris viris emortalis fuit, & experientiâ teste, plerunq; magnas mutationes vitæ, morum & corporis arcano quodam fatōrum impulsu afferre solet.

Hic igitur est ille LUTHERUS per cujus ministerium DEUS Pater omnium misericordiarum nos ex densissimis, & plusquâ Cimmerijs tenebris Papatus eripuit, & claram Evangelij lucē, tantum non planè extinctam, iterum accendit, ut DEUM jam juxta essentiam & voluntatem ejus agnoscamus, & sciamus, in quem credere, quomodo piè vivere, benè mori, & in extremo die hilarè ad vitam æternam resurgere valeamus. Hic LUTHERUS

THERUS noster sine omni dubio per Angelum *Apocal:*
18. significatus fuit, quem Iohannes vidit de coelo de-
scendentem, magnâ potestate præditum, splendore
suo terram collustrantem, & magna voce clamantem;
Cecidit, cecidit magna Babylon, factaq; dæmonum do-
micihum, & impurorum Spirituum. Quem nam puta-
bimus esse hunc Angelum, nisi **LUTHERUM**, piæ san-
ctæq; memoriæ, qui non immeritò Angelus id est, nun-
cius vel legatus appellatur à **DEO** excitatus, ut nobis vo-
luntatem ipsius annuntiaret. Hic ipse Angelus seu nun-
cius rectè coelitus descendisse visus fuit: doctrina enim
LUTHERI non erat, ut Antichristi Romani, traditio
humana, aut ex cisternis impuræ rationis humanæ de-
prompta; sed à **DEO** per verbum revelatum accepta, &
ex puris fontibus Israëlitis hausta. Magna quoq; fuit i-
stius Angeli potentia; doctrina enim **LUTHERI** ma-
gnâ vi instar fulminis, perrupit, & penetravit, sedemq;
Pontificiam, & universum Antichristi regnum, majori,
quàm multi Imperatores atq; Reges aliquot sæculis, cla-
de affecit. Præterea rectè Angelus splendore gloriæ
sue terram collustrasse legitur, quam primum enim
LUTHERUS indulgentias & superstitiones Pontificias
redarguere, **DEI** q; verbum docere incipiebat, subito
Lux nova q; exoriri visa est, ita ut multi pii diversis in
locis ex scriptis illius illuminarentur, & relictis tenebris
Papatus, quibus antea totus terrarum orbis immerfus
erat, ad lucem Evangelij converterentur. Hanc lucem
Evangelicam in medio Papatu jam olim multi pii anxie
desiderârunt, suspirârunt; non pauci quoq; illam tem-
poribus hisce ultimis accendendam prædixerunt.

Johannes Hufs Bohemus, ducentos ante annos in

C

Con-

Concilio Constantiensi exurendus dixit: hodiè affatis
anferem (Hus enim linguâ Bohemicâ anferem deno-
tat) post centum autem annos Olor venturus est, quem
assare non poteritis. Hic Olor fuit Lutherus, qui ex-
actiscentum annis surrexit, & magno studio homines à
Pontificia idolomania abductos, verum cultum DEI
docuit. Idolatriam, contumelias in Christi merita, car-
nificinas conscientiarum, sodomiam incestas libidines,
adulteria, & similia scelera redarguit, frementibus li-
cet Sathanâ, & squamis ejus, ignemq; vomentibus, qui
etiam Olorem hunc non secus ac Hussum libenter ex-
ussissent, nisi divinitus prohibiti essent. Husso succe-
ssit Iohannes Hiltenius Isenacensis Thuringus, pius ordi-
nis Franciscani Monachus, qui in carcerem deterrimū
detrusus, quod abusus fratrum suorum reprehendisset,
in maximis doloribus dixisse fertur; nihil commisi, ob
quod tantoperè erga me commoveamini, nisi quod
abusus quosdam & superstitiones amicè reprehende-
rim. Verum Anno 1516. alius Monachus venturus, &
Papatum totis viribus oppugnaturus est, quem haud-
quaquam, ut me torquere poteritis. Quod ita in Do-
ctore LUTHERO eventus comprobavit. Audite aliud
de LUTHERO vaticinium. Cum adhuc Monachus Er-
phordiae in gravem morbum, cum vitæ periculo con-
iunctum, incidisset, consolatus est eum Presbyter qui-
dam senex his verbis: mi Martine, sis bono animo, haud
moriere nunc temporis, per DEI gratiam magnuseva-
des, & multos homines consolatione tua sustentabis.
Iohannes de monte, regio, insignis Astronomus, Ar-
gentinæ de LUTHERO ita vaticinatus est: DEUM pro-
pediem magnum virum excitaturum esse, qui Papa-
tum

tum reformaturus sit, optavitq; ut felicitas hæc videndi eum sibi contingeret; verùm septennio antè de vita exijt, anno quingentesimo decimo. Doctor Fleckius Prior Monasterij Steinlausnikensis propè Bitterfeldium, cum positiones Lutheri oppositas diplomatibus venalibus Tecelij vidisset, conversus ad fratres, & subridens, ait: Eja, venit tandem vir ille jam diu desideratus, ac multùm expectatus, qui maximas res gesturus est, Deo sit laus, honor, & gloria. Et verè magnus vir fuit Lutherus noster magnasq; & stupendas res gessit, ut non abs re Poëta quidam hoc insigni eum ornârit elogio:

Japeti de gente Prior, majorvé LUTHERO

Nemo fuit, sed nec, crede, futurus erit.

Et Dominus Philippus Melanchthon fidus ille Lutheri Parastates, de eo sic cecinit.

Hic est postrema verax ætatis Elias,

Secula cui similem nulla tulere virum,

Nulla ferent talem secula futura virum.

Hæc de Luthero nostro, autore, & reparatore lucis Evangelicæ. Ubi autè, & quo in loco, ista Lux primùm exorta sit, nunc considerandùm nobis venit. Sunt plurima regna & maxima orbis Christiani; Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Dania, Suecia, Polonia, Ungaria, quæ Deus novo hoc ortu Evangelij sui dignari potuisset; nullum autem horum ipsi placuit, sed Germania Patria nostra dulcissima, & in illâ Saxonia, in hac Witteberga, ubi tùm erat, & adhuc est florentissima Academia; hanc sibi præ cæteris nationibus & urbibus omnibus delegit, hic primùm Lux illa oriri, inde ad cæteras nationes propagari debuit, quod & factum est, nam, ut teste

Christo, fulgur exit ab oriente, & apparet usq; in Occidentem; ita Lux Evangelij exiens à septentrionali Wittebergâ, apparuit usq; in orientem, occidentem, & meridiem. Omnium primæ autem terræ, Brandeburgensis, Luneburgensis, Hasiacæ, & Anhaltina, item Norimberga, & Reutlinga, urbes Imperiales, ex horrendis Papatus tenebris eluctari, & splendore Evangelicæ lucis illustrari ceperunt: non ita multò post etiam Anglia, Dania, Suecia, & alia potentissima regna, in quibus adhuc hodie splendere videtur..

Quin & in ipsis regnis Pontificijs, Hispania, Italia, Gallia, multa millia hominum, tenebris relictis, ad hanc lucem se converterunt, ut nihil dicam de ijs, qui sui emolumenti, & quæstus gratia Pontificiam religionem simulant, in conscientia autem suâ convicti, falsam esse agnoscunt, atq; ita tacito assensu nostram approbant, adeò complendum fuit Christi prædictum. *Matth: 24.*

Claudent jam oculos, & obturent aures suas Papicolæ, quantopere velint, nihil ominis tamen splendor Evangelij oculos illorum ferit, atq; cor occæcatum ipsius Pontificis penetrat, ut fateri necessum habeant, se errorum jam convictos esse. Quanta lux hæc in urbe sit exorta excussis tenebris, quibus parentes atq; majores nostri olim erant immersi, omnibus notum est; Cecidit, DE I gratia, apud nos quoq; pontificia idolomania, errores & abusus sunt amandati, Evangelium Iesu CHRISTI purum & in corruptum in civitate nostrâ prædicatur, ut nunc in luce Domini, & in splendore Majestatis ejus, qui super nos exortus est, ambulemus. Quot homines pij inter ipsos pontificios fulgur hoc extremum expectarunt, quantâ cupiditate videndi illud flagrà-

flagrârunt? Si in locis ultra marinis anxîæ & trepidæ
 conscientîæ reperire olim viam certam ad salutem, fir-
 mamq; consolationem nancisci potuissent; sanè post-
 habitis omnibus laboribus, periculis ac sumptibus, per
 mare, per terras, per saxa, per ignes eam quæsivissent.
 Certè omnes sumptus suos majores nostri impendis-
 sent, si tempus illud lætum videre, concionemq; Evan-
 gelij dulcissimam, de Christo Mediatore & Satisfactore
 nostro unico audire potuissent: aurum & argentum,
 omnesq; facultates suas deposuissent, si modò consci-
 entias suas in tuto collocare, atq; salutis suæ certi esse vo-
 luissent. Quantò igitur calamitosius fuit tempus illud
 Majorum nostrorum in tenebris palpitantium; tantò
 beatius est hoc nostrum seculum, quò D E U S per Evan-
 gelij sui prædicationem, clarissimam adeò lucem inter
 nos accendit, ut puer septennis fidei, atq; salutis suæ fir-
 miorè rationem ex doctrinâ Catechetica reddere,
 possit, quàm olim sexagenarij aut septuagenarij senes;
 verè jam affirmare audemus, ab Apostolorum tempo-
 re, Evangelium non tam perspicuè atq; incorruptè, uti
 nunc, fuisse annunciatum. Quo nomine perpetuò no-
 bis D E O agendæ sunt gratiæ, idemq; orandus, ut bo-
 num, quod in nobis cœpit opus, perficiat usq; ad diem
 I E S U *Philip. 1.* vociq; suæ vocem det roboris *Psal. 68.*
 ut fructus Evangelio Christi dignos feramus, doctri-
 nam servatoris nostri *Tit. 2.* D E I in omnibus ornemus.
 Ideò enim illuxit gratia D E I salutifera nobis, nos eru-
 diens, ut abnegatâ impietate, sobriè & justè & piè viva-
 mus, lucem nostram coram hominibus lucere sinamus,
 ut videntes bona opera nostra, nobiscum glorificent,
 Patrem in cœlis *Matth. 5.* Sed vela orationis meæ tan-

dem contraho ne patientia aurium vestrarum, abuti videar, & ad vos me converto viri Magnifici, Reverendi, Clarissimi, quos tantam laudem mereri omnes probi nōrunt, quantam nulla unquam temporis ex animis nostris delere poterit oblivio, quod memores divini mandati, quo verba sua non tantum in literas referri sed & domi forisq; doceri jussit Deus. Quod inquam, Scholam hanc nostram, Ecclesiae praesidium firmissimum, Reipub; ornamentum praeclarum, ætatis teneræ *γυμνάσιον & παιδευτήριον* in signe, non tantum hactenus benignè sustentastis, & conservastis, sed indies magis magisq; pro vestra benignitate de Scholâ nostrâ benè mereri pergitis. Testis est, ne longius abeam, dies hodiernus, festivitati Iubilææ sacer, quem non tantum oratione hac scholasticâ à me celebrari, sed & *δώρε μνημοσύνης* distributione solennem esse voluistis, ut juvenus nostra scholastica, imò Nati natorum, & qui nascuntur ab ipsis, memoriam hujus Iubilæi anni conservarent perpetuam; qua in re melius de nobis mereri possitis non video. Ædificijs civitatem exornare, turres, templa, prytanea extruere, potentiâ valere, divitijs abundare, laudem & usum habet: at Scholarum disciplinam benè conformare, sinceræ religioni ac pietati, literis humanioribus, & artibus liberalibus domicilium præbere, multò majorem laudem meretur. Nam in in illis tantum externus splendor, & magnificentiae cuiusdam superba species ostentatur, & bona corporis, & fortunæ civium, mutationi & periculis obnoxia, ideoq; Bianti sapientissimo parum aut nihil aestimata, defenduntur: in his verò animæ salus, doctrinæ coelestis puritas, justitia & pax, omnium hominum deniq; commoditas

moditas quæritur, & propugnatur. Pergite Patres Patriæ, pergite, hoc Musarum domicilium pro pietate vestrâ, pro vestrâ prudentiâ constanter amplificare, pro benignitate vestrâ necessarijs sumptib⁹ juvare, pro fide vestrâ, doctorum virorum studio & adminiculo conservare, & ab interitu vindicare.

In fatis fuisse, ut Troja everteretur, Palladio ex arce Urbis surrepto, hoc est, prudentiâ & sapientiâ sublata, Poëtarum figmenta produnt. Proinde hoc vestrum palladium, Scholam dico, quæ pietatis honestatis, & bonarum artium & disciplinarum seminarium, & civitatis propugnaculum est, tam diu conservare, tueri, atq; defendere enitimini, quàm diu Rempub: salvam incolumemq; habere optatis. Quod si feceritis, stabit inconcussa religio, vigeat pax & tranquillitas, amplificentur civium bona, & non tantùm hæc ætas, sed & posteritas vobis gratiasaget. Breviter, civitatem hanc vestram, & Rempub: divino beneficio affeceritis, & ipsi æternam gloriam consequemini. Et quia me singulari Dei providentiâ ante hos viginti annos Lavingâ, quæ quondam fuerat Musarum commoda sedes, ad Scholæ hujus vestræ gubernacula vocastis, ut juvenutem vestram, operâ atq; adminiculo Collegarum meorum, in pietate, honestate, & bonis, ac in, genus adolescentibus dignum, artibus & literis erudirem, quod ut hætenus pro facultate divinitus concessâ, præstitisse mihi videor; ita & in posterum in id incumbam sedulo, nē meam in studijs discipulorum provehendis fidem, & diligentiam, in moribus corrigendis censuram & disciplinam, in laboribus deniq; subeundis alacritatem & industriam desiderare possitis. Cumq; hæc
functio

functio sit ardua, omnium oculis subiecta, calumnijs multorum exposita, ut vestrâ me benevolentia porro quoq; complecti, autoritate & patrocinio cōtra morsus malevolorum tueri, ac consilio & ope, ubicumq; fuerit opus, sublevare dignemini, submisit oro & obtestor.

Vos etiam, Collegæ optatissimi, mihi Parastatas, divini Numinis curâ adjunctos appello, hortor & obsecro, ut cum unus vir, communi adagio, sit nullus vir, me in hoc laborum pelago ad clavū navigij sedentem & sudantem, vestris remigijs alacriter adjuvetis. Syrenas, Syrtes, Scyllas, Charybdes, aliaq; monstra & loca periculosa providè observetis, & sapienter declinetis, ne pubes fidei nostræ commissa, blanditijs horum decepta ipsa, & nos cum eâ, vel brevium voragine absorbearmur, vel scopulis illisi, naufragium salutis & honestatis faciamus. Quod ne fiat, navis nostræ scholasticæ vela ad coelestem illam Cynosuram Helicēne, gloriam, inquam, divini nominis salutem hujus scholæ & civitatis, imò nostrum met ipsam dirigamus, ut ita communi in servientes vitæ, multorum animorum salutem lucremur, & ab interitu vindecimus. Et quemadmodum liberales disciplinas amicè conspirare, Charitesq; sese invicem complexis manibus intueri scimus; ita nos quoq; concordia juxta & amicitia dediti, devinctis forte & officio animis, in Scholæ nostræ utilitate amplificandâ, mutuas, ut Comicus ait, tradamus operas. Si doctrinæ præstantiâ, quâ claruerunt Athenæ, si disciplinæ severitate, quâ celebris extitit Massilia, si inquam, utilitæ antiquæ Academiæ ac scholæ tantum nomen assequi non poterimus, in secundis tamen, tertijsve consistere,
nobis

nobis, qui primas assequi non possumus, præclarum judicemus.

Tandem vos quoq; Adolescentes atq; pueri optimi, affari lubet, & diligentissimè cōhortari, ut curam & laborem à Magistratu nostro honorando, vestri causâ susceptum agnoscatis, & benè apud animum vestrum perpendatis, ac *μνημόσυνον* sive grossum jubilæum, jam jam nobis exhibendū, gratis mentibus accipiatis & memoriam hujus diei, & in ea gestarum, ad posteros transmittatis, adhæc voluntati parentum & præceptorum obsequamini, hanc morum & disciplinarum officinam frequenter ingrediamini, literis humanioribus, *ἐν θεῷ καὶ μέσους*, me duce, & collegis in formatoribus seduli operemini. Ætatis enim vestræ est floridæ & ingenuæ, per laborem & diligentiam implorato & adhibito DEI auxilio, senectuti condere optimum obsonium, ut Democritus adolescenti industrio dixit: *ἡ παιδεία εἰς γῆρας ἐφόδιον*, hoc est, eruditio est ad senectutem viaticum. Agite igitur, & vestri & temporis imprimis hoc præcipiti ætatis cursu habete rationem.

— — — — *Festinat enim decurrere velox*

Flosculus, angusta π. iseræq; brevissima vita

Portio, — — — —

Canit Juvenalis satyr. 9. Quare occasionem & commoditatem discendi non negligite, sed juvenili vere sementem facere studete, ut messem latissimam & uberissimam suo tempore colligere possitis. Sementem dico virtutis & doctrinæ quarū hæc sine illâ contemptibilis, illa sine hac nequiquam ornata & decora. Aures vestras sæpè perfonet illa Democrati laudata vox: *πολυτέλειον ἐνάλωμον ὁ χρόνος*. Sicut in flumine unda undam propel-

D lit, nec

lit, nec unquam revocas elapsam: Sic in tempore dies diem trudit, nec reparas amissam. Cogitate, nos Præceptores, vestri causâ constitutos, ut vestris studijs, labore, vigilijs, & monitis nostris subveniamus. Parete, igitur legibus pietatis, hortationi Magistratus, voluntati parentum, & præceptorum vestrorum: & primum omnium DEUM timere, inde Magistratui, parentibus, & præceptoribus debitum honorem, observantiam & obedientiam exhibere, studijs vestris sedulo invigilare, cum literis bonos & laudatos mores, sive, ut Græci loquuntur, τὰς μεμεινότες χάριτας ἡδίστην συζυγίαν, conjungere, studere. Sic quod vestri erit officij, feceritis, & vobis favorem DEI hominumq; conciliabitis.

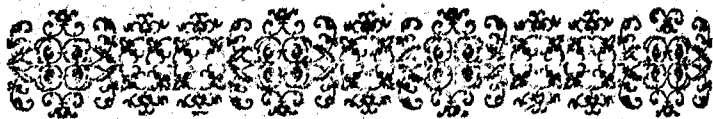
Deniq; ut ad eum se nostra convertat Oratio, qui hujus negotij totius Autor primus est: Tibi Omnipotens & sempiternus DEUS, Pater, Fili, & Spiritus Sancte, gratias agimus toto pectore, quod misso, & cœlitus instructo Megalandro nostro LUTHERO, qui putidæ putidissimi Papatus merces ex Filij DEI Ecclesiâ feliciter exterminando, pristinumq; sacræ scripturæ nitorem restituendo, de toto orbe Christiano præclare admodum meritus est: quod, inquam, accendisti, & in his terris quoq; conservasti lucem Evangelij tui, & etiamnum Ecclesiæ tuæ, cum universâ rerum naturâ inter has turbas totius orbis, suspiranti, tranquilla concedis halcyonia, quò verbum tuum prædicari, linguæ necessariæ & artes liberales doceri, & ad posteritatem propagari possint. Quòd item Magistratum Urbis hujus laudatissimæ radijs sapientiæ tuæ illustras, pietatis amore, incendis, virtute confirmas, ut mentis acumine provideat, amore incitatus cupiat, auxilio tuo fretus suscipiat & agat,

& agat, quæ doctrinæ puritatem tueri, justitiæ thronum
stabilire, Scholarum alveolos à fucis interitum studijs
minitantibus immunes fervare queant. Rogamus te,
Clementissime D E U S, ut ab Ecclesiâ tuâ hostium irru-
entium vim porrò defendas, cruenta Esauitarum con-
silia, quibus Ecclesiæ & Scholæ, nostræ sudes sunt in o-
culis, reprimas & infringas, Magistratum nostrum be-
nignissimum quoq; tuo deinceps Numine regas, &
moveas, ut nostris laboribus favere, Scholam hanc pro-
pter tui Numinis & nominis gloriam, ut hactenus, sic
deinceps amare, nutrire, & tueri dignetur. Impertire
nobis necessarias vires, ut possimus, adde animum ut
velimus, studiorum nexu conjunctissimi, quæ sunt par-
tium nostrarum absq; livore atq; odio diligenter face-
re. Juventutem in hac herbescente ætate excita, ut sit
disciplina & bonarum artium capax, pietatem colat,
parentes, præceptores, ministros Ecclesiæ, ac Magistra-
tus, aliosq; viros honore dignos veneretur, & gratâ
mente beneficia quævis agnoscat & prædicet. Deniq;
quæcunq; vitæ humanæ subserviunt commodis, pro
tuâ immensâ, & quovis diluculo sese subinde renovan-
te, misericordiâ nobis largire; virulentissimum Satha-
næ odium, quo nos enecare tantò rabiosius conatur,
quantò mundi nutantis ruinam propius adesse videt,
reprime. Hoc autem facias propter te, & propter Fi-
lium tuum Dominum nostrum I E S U M C H R I S T U M,
ut beneficijs tuis referti, in hâc & alterâ vitâ, te Patrem,
Filium, & Spiritum Sanctum, unum verum in Tri-
nitate, & Trinum in Unitate D E U M linguis
animisq; celebremus æternum.

D I X I.

D 2

Habita

Habitâ Oratione

Grossus Jubilæus, à Magnifico atq; Amplissimo viro, Domino JOHANNES GUILIELMO GUNDELFINGERO, Consule ac Scholarchâ primario, singulis Scholæ discipulis, distributus est.

Post hæc Gratiarum Actio recitata

à

Casparo Eplino Nordlingana
Scholæ discipulo.

Ravissimas pœnas, & iram divini Numinis maximam, Amplissimi, Prudentissimi, Reverendi, Clarissimi, atq; doctissimi viri, Patres Conscripti, Scholarchæ optimi, Mecænates omni venerationis cultu dignissimi; gravissimas, inquam, pœnas denunciat, & minatur Spiritus Sanctus omnibus ingratis, libri sapientiæ sexto capite, quando inquit; Ingrati spectantquam hyemalis glacies tabescet, & fluet tanquam aqua inutilis. Et profectò suâ naturâ foedissimum & abominandum est ingrati animi crimen, cujus Sathanam hostem illum primævum humani generis, authorem esse, Sacris literis edocemur. Ecce autem in omnibus maximopere crimen hoc abominandum;

nandum: longè tamen majore abominatione, & gravi-
ori supplicio dignum est in Scholasticis, qui cum se-
mel atq; iterum Mœcænatum suorum non tantùm lar-
gas apprehenderunt manus, verùm etiam benè beateq;
vivendi rationes honestissimas, sine quibus vita bellui-
na magis quàm humana est, ab illis acceperunt: non tan-
tùm non referunt gratiam, sed nec habent, aut agunt,
imò accepisse se negant, aut dissimulant, aut obliviscun-
tur. Quocirca ne idem crimen nobis obijci possit, o-
mninò officij & Pietatis rationes requirunt atq; flagi-
tant, ut pro proximjs vestris in nos meritis, gratiam refe-
ramus saltem exiguam. Sed cùm omnes nostras inge-
nij & fortunæ arculas excutimùs, & animis nostris nu-
merosam illam plurimorum beneficiorum vestrorum
multitudinem perpendimus, eamq; cum nostra tenui-
tatè, & fortunâ comparamus, agnoscimus prò dolor,
quàm curta sit nobis supellex ad gratiam referendam,
imò nulla. Nam non tantùm annos jam multos studia
nostra liberalissimè & paternè varijs rationibus juvi-
stis: sed etiam ad priora beneficia hoc ipso die aliud ad-
didistis, donum honorarium, ceu Iubilææ hujus solen-
nitatis *μνημόσυνον*, inter nòs distribuendo, atq; ita bene-
volentiam suam erga nos, & studia nostra declarando.
Quæ certè omnia majora sunt & ampliora, quàm ut à
nobis gratia ullâ ratione referri possit. Quid ergò no-
bis agendum? num alia gratias agendi via, quàm insisti-
mus, superest? num prorsus omnia nobis negata, omnia
præcisâ? num semper ingrati erimus? minimè verò
gentium. Nam cum animi vestra bonitas & facilitas
nobis sit notissima; minimè dubitamus verbis etiam a-
liquo modo, & vitâ probatâ vobis satisfieri posse. Itaq;

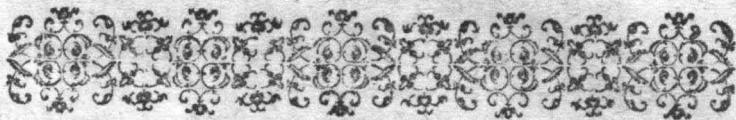
hoc quidem tempore, quia aliud nihil datur, gratias vo-
bis agimus & habemus tantas, quantas animi nostran-
gustia capere possunt: & ut uno verbo dicam, maxi-
mas cum pro superioribus beneficijs omnibus, cum ve-
ro pro honorario modo distributo, & honorifica ve-
stra presentia, qua actum hunc nostrum condecorare
voluistis. Submissemus etiam, & qua par est, animi obser-
vantia vos rogamus, ut & in posterum patrocinio ve-
stro & tutela dignos nos judicare velitis. Quod si hac
impetraverimus, pollicemur, & sancte promittimus nos
non tantum indies magis magisque; ad honorum artium co-
gnitionem, ad bonos mores, ad eruditam, pietatem, & pi-
am eruditionem elaboraturos; verum etiam DEUM OPTI-
MUM: oraturos, ut vos diu salvos & incolumes conservet
Numine suo, ac Spiritu Sancto regat & ducat, ab omni-
bus hujus seculi insidijs & machinationibus clementer
conservet; denique nos & nostros conatus, nostra studia,
& actiones universas ita regat & moderetur, ut aliquan-
do vel Ecclesiae, vel Scholae, vel Reipublicae vestrae utilem
locare operam, & ita vobis aut posteritati vestrae qua-
lemcunque gratiam referre queamus. Quod fa-

xit DEUS TER OPTIMUS MAX:

A M E N.

F I N I S.

AUSON. EPH.

— *Hac semita Cali est,*
Quâ Proceres abiêre pij: quâq; integer olim
Raptus quadrijugo penetrat super athera curru
HELIAS, & solido cum corpore prævius HENOCH.

NORIMBERGÆ,

E Typographieo Abrahami Wa-
 genmanni.

35(0)55

